

Penny D., Jill B., M. Holland (Editörler)

University Libraries and Digital Learning Environments. Oxon: Ashgate, Şubat 2011. 304 s., ISBN 9780754679578, 9780754698975.

Book Review

University Libraries and Digital Learning Environments. The digital environment offers opportunities and challenges for librarians in all aspects of their work - in information literacy, virtual reference, institutional repositories, e-learning, managing digital resources and social media. **University Libraries and Digital Learning Environments** will be invaluable for all those involved in managing libraries or learning services, whether acquiring electronic resources or developing and delivering services in digital environments. The authors aim to stimulate and provoke debate about academic libraries now and in the future.

Sanal ortam, kütüphanecilerin çalışma alanlarında; bilgi okuryazalığı, sanal öğrenme ortamları, kurumsal arşiv, açık erişim, Web 2.0 teknolojileri, sosyal medya gibi kavramları gündeme taşıyarak fırsatları ve tehditleri bir arada sunmaktadır. Bu kitap, sanal ortamlarda bilgi hizmetlerinin sunumu ve gelişimi; elektronik kaynakların sağlanması ve hizmete sunulması; sanal öğrenme ortamları ve sanal kütüphaneler; kütüphanecilerin kendilerini geliştirmeleri gereken alanlar ve alınan eğitim konularında okuyuculara incelikli işlenmiş çalışmalar sunmakta ve yeni tartışma konuları ortaya atmaktadır. Yazarların hedefi, okuyucularını günümüzdeki ve gelecekteki akademik kütüphanelerle ilgili düşünmeye, tartışmaya teşvik etmek ve onları harekete geçirmektir.

Kitap, akademik kütüphanelerin hizmetlerini devam ettirirken, kütüphanecilerin sanal öğrenme ortamları ile mevcut kaynakları ve teknolojiyi harmanlayarak nasıl bir hizmet planlaması yapacaklarını, yazarların geniş bakış açıları ile bizlere sunmaktadır. 21 yazardan 17 farklı çalışmanın yer aldığı kitapta okuyucu, her bir yazıda yazarların çalışmalarına yansıyan özgün içerik ve üslup özelliklerini görmekle birlikte, ortak temaları gözlemleme fırsatı da yakalayabilmektedir. Bu kapsamda, kütüphanecilerin gelişimi için vazgeçilmez olan eğitim ve araştırma ile teknolojinin getirdiklerinin kaynaşması olarak değerlendirebileceğimiz gelişmelere, özellikle mobil teknolojilere, kitapta sıkça yer verilmektedir.

Kitabın ilk bölümünde **Sue McKnight**, günümüzde ve gelecekte akademik kütüphanelerin sanal öğrenme ortamlarına katkılarına ve katılımlarına yer vermekte, kütüphanecileri yaratıcı olmaya davet etmektedir. McKnight, ana tema olarak, akademik

kütüphanelerde çalışan personelin oynadığı önemli rolün altını çizmektedir. O'na göre en büyük değişim, kütüphanecilerin mesleklerine ve sahip oldukları role ilişkin anlayışlarında yaşanacak; üniversite kütüphanelerinde çalışan profesyonellerin, fiziki ve sanal kütüphanelerin sınırlarını aşan çok yönlü becerilerle donatılmaları ve sorumluluklarının artırılması gerekecektir. Yazar, öğrenme ortamlarının farklı araç ve yöntemlerle harmanlanmış çevrimiçi paylaşım modelleri ile desteklendiğini, bunun bir sonucu olarak da kütüphanecilerin, sunacakları fiziki ve sanal kütüphane hizmetlerinin, geleneksel rollerinin ötesinde, sanal öğrenme ortamları ve sonrası hizmetler için kendilerini geliştirmeleri gerektiğini ileri sürmektedir. McKnight'a göre, bu becerilere sahip personel, yeni çalışma yolları ve ortaklıklar geliştirecek; böylece, kütüphaneler ve bilgi hizmetlerini sunmak, bilgi kaynaklarını yönetmek ve sağlamakla görevli kütüphaneciler, tüm kampüste daha etkili hale gelecek ve sanal öğrenme ortamlarının yer aldığı bir müfredatın oluşturulmasında etkin rol oynayacaktır.

Kitabın bir diğer yazarı olan **Peter Godwin**, günümüzde sıklıkla sosyal medya olarak anılan, Web 2.0 fenomeni üzerine odaklanmamızı sağlamaktadır. Yazar, mobil teknoloji ile sosyal medya birleştiğinde neler olabileceğini, Web 2.0'ın büyüleyici fırsatlarını ve muhtemel tehditleri gözler önüne sermektedir. Godwin'in dikkat çektiği ve yazısında yer verdiği diğer bir konu da, elektronik yayınlardaki artışa rağmen devam eden kütüphane binası yatırımlarıdır.

Jacqui Weetman DaCosta ise yazısında, sanal öğrenme ortamlarında “bilgi okuryazarlığı” kavramını kapsamlı bir şekilde ele almakta ve kavramın sanal ortamlardaki rolüne vurguda bulunmaktadır. Sanal kütüphane ve bilgi okuryazarlığı ilişkisinin de ele alındığı bölümde, üniversite kütüphanelerinde bilgi okuryazarlığını geliştirmeye yönelik fırsatlara ve bunların sanal öğrenme ortamlarındaki farklı uygulamalarına da yer verilmektedir. Weetman DaCosta, bilgi okuryazarlığı ve öğretim konularında kütüphanecilerin becerilerinin de geliştirilmesi gerektiğini ifade etmekte; mevcut sanal inisiyatifleri ve raporları bilgi okuryazarlığının bunlar üzerindeki rolü bağlamında değerlendirmektedir.

Sheila Corral, yükselen sanal dünyada başarılı hizmetler sunmak için gereksinim duyulan mesleki eğitim, bilgi ve becerileri tartışmaktadır. Yazar, küresel anlamda kütüphane ve enformasyon alanında mesleki eğitimin çok çeşitli çevrelerden etkilendiğine dikkati çekerken, bunlara ek olarak, kendi eğitim sektörümüzün ve mesleki uygulamaların etkisine de vurguda bulunmaktadır. Ekonomi ve teknoloji, kütüphaneciliğe disiplinlerarası ve uluslararası boyut kazandırma gibi temalar da yazarın bu bölümde ele aldığı diğer konulardır. Corral, ayrıca bu bölümde Birleşik Amerika ve Birleşik Krallık'ta verilen kütüphanecilik eğitimindeki çağdaş eğilimlere

yer vermektedir. Kitaptaki ikinci yazısında ise yazar, elektronik ortamlarda işyeri öğrenimi ve mesleki gelişimin devamı konularını tartışmaktadır.

Liz Waller, 21. yüzyılın ilk on yılı boyunca Birleşik Krallık'taki yapı ve tasarım eğilimlerini birçok yönden değerlendirerek Warwick, Edinburg, Leicester ve Nottingham Trend üniversitelerindeki dört örnek çalışmaya yer vermektedir. Waller, bu süre boyunca meydana gelen olayların, kurumsal stratejik bir tepki olduğunu ifade etmektedir. Yazar, kurumların birbirlerinin genetik kopyaları olmadığını, her bir kurumun kendinden önceki örnekleri ve kullanıcılarının gereksinimlerini dikkate aldıklarını ve bu gereksinimlere en iyi şekilde cevap vermek üzere mekanları şekillendirdiklerini belirtmektedir. Waller, kütüphane kaynaklarını sağlamada ana unsur olabilecek öğrenme alanlarının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde kütüphanelerin kurumsal bir misyon üstlendiğine de vurguda bulunmaktadır. Yazara göre bu durum öğrenme ve araştırmayı tetiklemektedir.

Waller, kitabın beşinci bölümünde ayrıca, kütüphanecilerin mobil teknolojilerin etkisiyle sanal öğrenme ortamlarının ötesine geçmek için çaba harcarken, ekonomideki kötü gidişatın bu durumu yeniden değerlendirmeyi ve tartışmayı gerektireceğini savunmaktadır.

Rachel Geeson, sanal ve fiziki ortamları harmanlamakta, bunun sunulan hizmetlere yansımaları değerlendirilmektedir. Özellikle personel eğitimi ve hizmetlerin tanıtımı için sanal ortamlar sağlayan servislerin seçimini ve uygulamalarını, Birleşik Krallık'taki üniversitelerden örneklerle birlikte okuyuculara sunmaktadır.

Penny Dale ve Jill Beard ise, kullanıcıların beklenti ve taleplerindeki değişikliklere cevap veremedikleri için kaybolan kütüphane hizmetlerini, tarihten de örnekler vererek anlatmaktadır. Dale ve Beard, bağımsız öğrenme terimini sanal öğrenme ortamları kapsamında yeniden değerlendirerek öğrencilerin ne şekilde desteklenmesi gerektiğine, öğrencilerle nasıl bir işbirliği ortamı yaratılabileceğine ilişkin bilgiler sunmaktadır. Bournemouth Üniversitesi'deki deneyimlerinden yola çıkan yazarlar, sanal ortamda sunulan okuma listesinde yer alacak kitap bölümlerinin ve dergi makalelerinin hangi seviyelerde ve yollarla erişime açılacağı konusunda da bilgi paylaşımında bulunmakta, tecrübelerini okuyucularla paylaşmaktadır.

Matt Holland & Tim Denning ve Alma, üniversitelerin temel araçları haline gelen kurumsal arşivlerin, üniversitelerin ulusal ve uluslararası sahadaki araştırmalarının görünürlüğünü ve etkisini artıracaklarını Bournemouth Üniversitesi Çevrimiçi Araştırma (BURO= Bournemouth University Research Online) yapısını örnekleyerek dile getirmektedir.

Melissa Terras, Claire Warwick ve Claire Ross, çevrimiçi kaynaklardaki son gelişmelerin, sanal öğrenme ortamlarının oluşturulmasını zorunlu hale getirdiğini ifade

etmektedir. Yerinde uygulamaların, hizmetlerin ve kaynakların, karmaşık hale gelen araştırma faaliyetlerinin yürütülmesinde süreci iyileştirmeye katkı sağlayan faktörler olduklarını ileri sürmektedir.

Frank Trew yazısında, Birleşik Krallık'taki akademik enstitülerin kütüphane hizmetlerini “kütüphanelerde uluslararası öğrenciler için ne yapıyoruz?” sorusu bağlamında ele almakta, Amerika ve Avustralya'daki örneklerden yola çıkarak sorusuna cevap aramaktadır.

Kitapta, değerlendirme ve performans ölçümleri de ele alınmaktadır. Bu bağlamda, **Angela Conyers ve Philip Payne**, yazılarında “Hizmetlerimizin maliyet etkisini nasıl gösterebiliriz? Var olan e-önlemler nelerdir ve bunları kütüphane performansını ölçmede nasıl kullanabiliriz? Kütüphane hizmetlerindeki girdi ve çıktıların geleneksel ve elektronik yapılara yansımadaki farklar nelerdir?” gibi soruları cevaplandırmaya çalışmaktadır.

Emma ve Chris, sanal ve hibrid ortamlarda kaynakların sağlanması için personelin gereksinim duyduğu becerileri dile getirmektedir. Bu bölümde yazarlar, kütüphanecilere sanal dünyadaki zengin kaynakların sağlanmasına ve kullanımına yönelik yenilikçi yollar göstermektedir.

David Ball, Karl Marx'tan üçüncü bilgi ve iletişim teknolojisi (ICT= Information and Communication Technology) devrimine kadarki süreci yorumlamaktadır. Yazara göre, eşliğinde olduğumuz üçüncü bilgi ve iletişim teknolojisi devriminin etkisi de, matbaanın icadının önceki devrimlere etkisi gibi olacaktır. Buna bağlı olarak yazar, bu bölümde bilimsel iletişim, özellikle basılı ve elektronik kaynaklar arasındaki farklılıklar üzerinde odaklanmakta, bilgideki değer zinciri - oluşturma, yayma, toplama, erişim ve kullanım – gibi konuları tartışmaktadır.

Ball, akademik kütüphanelerin kendi uygulamalarında elektronik çağa ayak uydurma potansiyelleri olduğuna işaret etmektedir. Örneğin, yazara göre bir süre sonra bir kütüphane diğer kütüphanelerin yerine tüm araştırma kaynaklarını toplayacak, depolayacak ve diğer üniversitelerdeki geniş akademik çevrenin kullanımına sunacaktır.

Kitap, indeks, 8 figür, 3 çizelge ve zengin referansı ile akademi dünyası, üniversite kütüphanelerinde çalışanlar ve öğrenciler için yararlı olabilecek bir kaynaktır.

Muhittin GÜRBÜZ

Kütüphaneci

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Kütüphanesi

muhtin@metu.edu.tr